

ההסגר הימי של מעצמות הברית; והמדינות הללו מוכרות אותה לנרמניה בסתרי-חליפין
מה שמונע השקעת מטבע זרה.

*

חשיבותה הצבאית של הסויה אינה רק בתוצרות המזון, אלא גם בחמרי הנפט
ובכימיקלים מלחמתיים אחרים המופקים ממנה. הקמח ותוצרות הלוי הנם מזונות איריאליים
לצבא, וכיום הם תופסים מקום נכבד בתפריט-המלחמה של צבא-נרמניה. לא זו בלבד
שהם מתאימים לאנשים העוסקים בעבודה נוספית קבועה, אלא שהוכח ערכם כמקדימי-
רפואה לשנרון ולקרחת-החפירות. מזון-הסויה מאפשר לצבא הנרמני להתקדם בשטחי כיבוש
ללא דאגה לאספקת מזון (הפרנקפורטר צייטונג ציין זאת בגלוי). החייל הנרמני ישא על
נקלה בצקלוננו מנת שלוש ימים, ובמהירות אפשר לספק לכל מקום מלאי נוסף של תוצרות
אלו. חונים נאציים רשמיים בברלין התפארו אחרי מסע פולין, שבלעדי הסויה מן הנמנע
היה לצבא הנרמני להתקדם באותה המהירות אשר בה התקדם. ישנן כל ההוכחות, שההכנות
והבדיקות לכך נעשו על ידי הצבא הנרמני בזמן האימונים הכלליים ובתמרונים שלפני
המלחמה, ושהשימוש בסויה למטרות צבאיות נשמר בסודיות חמורה עד לימי מסע פולין.
נרמניה היתה תמיד מדינת יבוא-הסויה הגדולה שבעולם. מ-1928 עד 1933 הכניסה,
לפי מספרים רשמיים, יותר ממליון טון לשנה. ב-1936 ירד היבוא ל-500.000 טון בערך, ואחרי
כן עלה ל-800.000 טון ב-1938, ול-500.000 טון בששת החדשים הראשונים של שנת 1939.
החלק הארי מן היבוא בא ממנדוזוריה, אך בשנת 1937 ו-1938 הודיעו על 50.000 טון לשנה
המובאים מרומניה. ברי, שהמספרים בנוגע לרומניה אינם נכונים. התוצרת הרומנית בשנת
1937 הוערכה ב-150.000 ועד 250.000 טון. ברומניה אין הסויה נשארת. ידוע, כי כולה נשלחת
לנרמניה, ומהו אנו למדים, שמספרי האימפורט הנרמני הנמיכו ביודעין ובכונה את המצב האמיתי.
עוד בשנת 1933 הכירו הנרמנים, כי תלותם בסויה המנדוזורית עלולה לסכן בעת
מלחמה את אספקת המזון הזה, באשר כמעט כל הכמות הבאה ממנדוזוריה היתה מובאה
לנמלי נרמניה בדרך הים; ואף במקרה שרוסיה תהיה דורשת-טובתם, אין לסמוך על
המשלוח בדרך המסילה הטראנס-סיבירית. ועל-כן, מיד לאחר שהיטלר הגיע לשלטון, אחוז
הנרמנים באמצעים לפתח את ייצור הסויה ברומניה ובארצות הבלקנים האחרות. בתמיכתה
ובעידודה הנמרץ של ממשלת הרייך, החלה החברה החימית הגדולה, ג. נ. פֶּרְגֶן אינדוסטריי
בשנת 1933 לעודד את נידול הסויה ברומניה. אלפי טונות של זרעים משובחים הובאו לארץ
זו, וכן הושקע הון נרמני רב בחברה רומנית לסויה («Soja S.A.R.») לשם פיתוח משק
הפולים האלה. חברה זו סיפקה לאכר הרומני זרעים ובקטריות, נתנה לו מפרעות על
חשבון היבולים בעתיד, ושמה עינה על הגשמת ההוראות התכניות בנידול הסויה. החברה
הזאת הגיעה בפעולתה כמעט לכל כפר וחווה באותם המחוזות אשר נידול הפול הזה היה
שם אפשרי. החברה גם הבטיחה לאכר מחיר קניה מינימלי ועל ידי כך עוררה אותו
להתרכז בנידול הסויה יותר מאשר בנידול תירס או חיטה שאינם בטוחים כל כך מפני
תנודות המחירים בעולם.

בנרמניה נוסדה גם חברת עזר לעיבוד הסויה, והיא «Oelsaat Verwertungs A.G.»
התשלומים בעד הסויה היו צריכים להכלל במערכת-הסילוקין ועל פי סידור זה
היתה ג. נ. פֶּרְגֶן אינדוסטריי שולחת לרומניה תמורת הסויה את החימיקלים שנוצרו
ממנה ושאר מוצרי-תעשייה. המחיר אשר שולם לאכרים עלה רק ל-60% ממחיר האכס-
פורט, ועל ידי שיטה זו, הערוכה בתבונה רבה, זכתה נרמניה במקור אספקה בטוח
וקרוב, בתנאים נוחים וללא איבוד נלוויה. והוא הדין בנוגע לבולגריה. בשנת 1934 נוסדו שם
שתי חברות גדולות בעלות הון נרמני, ולהן שדה-פעולה דומה לזה של החברה הרומנית.

אלה הן תוצאות הנסיונות שנעשו עוד לפני שנים רבות על ידי התחנה לחקר החקלאות; נסיונות מרובים נעשו גם על ידי אנשים פרטים, ונם הם באו לידי מסקנות ענומות למדי.

הסויה מצטיינת להפליא בעושר הזנים שלה, רבייהגונים שמספרם מניע למאות. וכמו בכל הגידולים שתפוצתם הגיאוגרפית אינה מצומצמת, כן גם בגידול זה נודעת חשיבות מרובה לשאלת הזן. נסיונות לסגל את הסויה לתנאים השונים נעשו בהרבה ארצות באירופה המרכזית והדרומית, באפריקה הדרומית והצפונית, באוסטרליה, במדינות השונות שבארצות הברית ובארצות רבות אחרות. בארץ מולדתה – אסיה המזרחית – מגדלים אותה כבר אלפים בשנים.

מה הם הסיכויים לגידול הסויה בארץ לאור הנסיונות של השנים האחרונות? בדרך כלל אין החקלאות יכולה להקנות רק על יסודות של שעת חירום. אם ענף חקלאי מסוים, או גידול מסוים, איננו מכנים, תהא כל תעמולה ואזהרה לשוא. הענף יוצא מתוך המשק, מבלי שים לב לחשיבותו הרבה בשעת חירום. רק תמיכה ממשית מצד מוסדות הממשלה או מצד הישוב עלולים כאן להועיל.

שלוש מגמות יש להבדיל בגידול הסויה: לשם נרעינים, למספוא ירוק ולזבל ירוק. מובן שבזמן-חירום זה העובר עלינו חשוב לנו ביותר הגידול לנרעינים. הזן המתאים לתנאינו צריך להיות מבורך בסגולות אלו: פוריות מספיקה, תקופת גידול קצרה, אפשרות של אסיף מְכַנֵּי, הרכב כימי משביע רצון.

הסגולות האמורות, הדרושות לזן, שיהיה מתאים לתנאי הארץ, הן אשר תעשינה את הגידול הזה לרנטבילי. אין לשכוח, שעלינו לעמוד בהתחרות בשווקי עולם עם ארצות בעלות דרגת חיים נמוכה בהרבה משלנו. בשנה האחרונה הנענו כבר ליבולים של 150 ק"ג לדונם בהשקאה, והרי זה פני שנים מן היבול המכסימלי שמלפני שנים. כיכ מצאנו דרך לאסיף מכני של היבול. אלה הם כבר השינים ניכרים, אולם עדיין אינם מספיקים כדי להכניס גידול זה בקנה מידה רחב בארץ.

טובים מזה הסיכויים לגידול סויה למספוא ירוק. אפשר לקוות ליבולים של 2.5–3 טון ירק לדונם. אולם בשעת החירום, כשהצורך בנרעינים עומד במעלה ראשונה, רצוי יהיה לותר על הירק ולהשאיר את השדות לנרעינים, גם אם יבולם יהיה קטן ביחס. המלאי של זרעי הסויה בארץ הוא מעט, וסבורני שכולו כבר זרוע. אם לא יקרו פנעי טבע או פנעים אחרים יספיק היבול הזה, לפי חשבוני, כדי זריעת 800–1000 דונם, בערך, באביב 1941 (הזריעה היא בחדשי מרץ-מאי). יהיה רק קושי להשיג את התרבויות של החידקים להרבקת הסויה. כידוע, שייכים החידקים של הקטנית הזאת לנוע מיוחד שאינו נמצא בארמות שלנו. אבל, בתוספת זבל חנקני אפשר לקבל יבולים יפים גם בלי הרבקה מיוחדת. אולם אף אם תכנית הזריעה תוצא לפועל, גם אז יש תקוה להכניס את הסויה לשימוש רק בסתיו של 1941.